

СТО ГОДИНА СРПСКОГ ГЕОГРАФСКОГ ДРУШТВА

*Прошлост и будућност су браћа
Пол Валери*

Један век постојања и рада Српског географског друштва, догађај је за уважавање и памћење. На дубоким коренима наших претходника, посебно на активностима Јована Цвијића, генерације географа и свих оних који гаје љубав према домовини, природи и људима, израсла је институција од посебног значаја за развој географске науке и наставе.

Седмог априла, на велики хришћански празник - Благовести, 1910. године, после вишегодишњих припрема, у Свечаној сали Ректората Универзитета у Београду, уз присуство бројних званица, основано је Српско географско друштво, прво те врсте на Балканском полуострву и једно од најстаријих у Европи. Поред Универзитета и Географског завода, који су се убрзано развијали, Србија се свету презентовала правим географским знањима о природи, људима и догађајима своје земље. Географско друштво је тада окупило најактивније истраживаче, који су са терена доносили нова сазнања о домовини.

На Оснивачкој скупштини изабрана је управа Друштва. Први председник био је Јован Цвијић, тада знаменити научник, ректор и академик. Први потпредседник био је потпуковник Стеван Бошковић, тада начелник Географског одељења Главног генералштаба војске Србије. Први секретар је био Павле Вујевић, климатолог светског реномеа.

На оснивачкој скупштини истакнут је значај теренског проучавања Србије и Балканског полуострва, неговања комплементарних веза географије са сродним наукама, популарисања географских знања и издавачке делатности. Дефинисана су правила о раду. Изабрани су и први чланови добротвори, међу којима су се нашли Ђорђе Вајферт, тада гувернер Народне банке, Манојло Клидис, индустријалац из Београда, Јован Мишковић, министар војни, Радивој Симоновић, лекар из Сомбора и други. Током времена бирани су почасни чланови Српског географског друштва и најзаслужнији

награђивани Медаљом Јована Цвијића, односно, одговарајућим плакетима и захвалницама.

Први стручни састанак Српског географског друштва одржан је 29. априла 1910. године. На њему су о својим истраживањима реферисали географ Јован Цвијић и историчар Станоје Станојевић. Само две недеље касније рефератима су се представили биолог Недељко Кошанин и геолог Владимир Петковић. Био је то почетак прикупљања материјала за први број Гласника Српског географског друштва који се из штампе појавио у марту 1912. године. На 152 стране, научним прилозима, поред осталих, представила су се и шест академика.

Током времена, Гласник је послужио као основа за оснивање других часописа Српског географског друштва (Посебна издања, Глобус, Мала библиотека, Земља и људи, Монографије, Географске актуелности, Атлас, Споменица, Mémoires), од којих већина има 30 до 90 бројева.

Делећи судбину своје земље и свога народа, Српско географско друштво је имало прекиде у раду током два протекла светска рата. Тада су рушене зграде у којима се налазило и у пламену нестајала имовина. На згаришту зграде на данашњем Студентском тргу у Београду, у пепелу и шуту, после Другог светског рата пронађено је само неколико нагорелих Медаља Јована Цвијића, које представљају највише одлике које се додељује појединцима и институцијама за плононосан рад у науци и настави географије.

Током времена, са више од 1.000 редовних и ванредних чланова, Српско географско друштво је на скуповима и кроз писану реч заузимало позитивне ставове о бројним питањима од значаја за привредни и друштвени развој Србије. Године 1975. одликовано је Орденом заслуга за народ. Сву своју делатност, сходно Цвијићевим схватањима, усмеравало је на добробит науке, наставе и свог народа, штитећи га од неистина којима је често био изложен, јер „Није истина да ми морамо пред већим неоправдано попуштати, само зато што смо мала држава. Само народ те мале државе треба да је од оних великих националних осећања и да их његова интелигенција на све стране у свету истинито представља и брани”, писао је Јован Цвијић и истицао да је „За прави успех неопходно потребно да сваки члан Географског друштва има осећање и свест да је дужан учинити нешто за своје Друштво и да је свака друштвена функција, ма како изгледала незнатна,

један део склопа и рада друштвеног, дакле важан посао, коме се треба с разумевањем и љубављу предати.”

У том и таквом расположењу, током 2010. године, низом свечаних и радних састанака, доделом признања, серијом предавања у Задужбини Илије М. Коларца у Београду, такмичењем ученика, екскурзијама, манифестацијом Цвијићеви дани и припремама за Други конгрес српских географа, обележавамо значајан јубилеј и свим члановима у подружницама широм Србије и у Републици Српској, преносимо поруке и поуке за даљи рад. Само тако научни и стручни рад и популарисање знања из географије и сродних наука има прави смисао. То је вишеструко потврђивано на редовним и ванредним годишњим скупштинама, пригодним свечаностима, екскурзијама, научним скуповима, конгресима, манифестацији Цвијићеви дани, акредитованим семинарима, предавањима, такмичењима ученика и кроз активности подружница Српског географског друштва у покрајинама и већим градовима Србије.

Јубилеј који обележавају садашњи чланови Српског географског друштва, време је за поглед уназад, време за сагледавање садашњег стања географске науке, наставе, издавачке делатности и време за поглед у будућност, јер „Онај ко бежи од своје прошлости, губи трку”, као што ће и „Онај ко затвара очи пред будућношћу бити слеп за садашњост”.

Др Стеван М. Станковић
Председник Српског географског друштва